

ΕΝΑΣ ΒΑΛΑΙΖΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὸ Βαλαί, εἶναι ὁ τόπος τῶν βαθειῶν λαγγαδιῶν (*), τῶν ἀψηλῶν βουνοσειρῶν, τῶν πλατειῶν παγῶνων. Μέσα στὴν καρδιά τῶν Ἄλπεων, καθὼς ἡ φύση τὸ χωρίζει ἀπ' τὸν ἄλλο κόσμος, προφυλάγει ἕναν λιγοστὸ λαό, πού τόσο πιὸ δεμένος εἶναι μαζί του, ὅσο τραχεῖα εἶναι ἡ ζωὴ πού περνᾷ: παράδειγμα τὰ τραγούδια του: ἔκεινα πού ἀγαπᾷ ὁ βαλαϊζάνος ἀνυμνοῦν τὴν μικρὴ του τὴν πατρίδα, τὸν ἔρωτα, κι' ὁ τόνος τους εἶναι θεληματικὰ μελαγχολικός.

Αὐτὴ ἡ προκαταβολικὴ σημείωση θὰ μᾶς κάμει νὰ νοιώσουμε καλύτερα τὴν ἐσώτερη φύση τοῦ ποιητοῦ, πού παρουσιάζομε, ἀπ' αὐτὲς τὶς στήλες, στοὺς Ἑλληνας φίλους μας.

Στις 30 Ἰουνίου 1929, ὁ Πέτρος Βιολεὲ πέθανε στὸν Μοντιόν (καντόνι τοῦ Βῶ) ὅπου ζοῦσε μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ φαρμακοποιοῦ. Ἦταν μόνο 49 χρόνων.

Ἡ φύση του ἦταν καλλιτεχνικὴ: στὸν λίγο καιρὸ πού εὐκαιροῦσε, σπούδαζε τὴν ἱστορία, ἰδιαιτέρως τὴν ἱστορία τοῦ Βαλαί, τῆς γενέθλιας γῆς, τὴν ἐραλδική, τὴ γενεαλογία, κ' ἐπίσης τὴν ποίηση. Ἦταν πρὸ πάντων ποιητὴς. Καὶ ὅμως, αὐτὴ ἡ τελευταία πλευρὰ τῆς πλούσιας του προσωπικότητας δὲν εἶχε γίνει γνωστὴ σὸ πολὺ κοινό, — ἴσως ἐλάχιστα: μὰ τόσο ἀτελῶς! —, παρὰ μόνο στὸν θάνατό του. Λίγα σχετικὰ δείγματα, πού ἔφεραν τότε σὸ φῶς οἱ ἐφημερίδες, ἀρκοῦν νὰ δείξουν πὼς ὁ Πέτρος Βιολεὲ ἦταν ποιητὴς προικισμένος ἀρκετά. Καὶ γιὰ τοῦτο θλίβεται περισσότερο κανεὶς, πὼς τὰ περισσότερα ἔργα του εἶναι χειρόγραφα, ἢ, ὅπωςδήποτε, ἐλάχιστα προσιτὰ γιὰ τοὺς ξένους.

Ξέρομε πὼς καταλείπει κ' ἕνα ἔμμετρο δράμα μὲ ὑπόθεση τὸν Γκρὸ Μπελλέ, — πρόσωπο ἀρκετὰ σημαντικὸ στὴν ἱστορία τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Βαλαί. Μὲ τὸν φίλο του, τὸν συνθέτη Παρσέ, σύνθεσαν πάμπολλα λαϊκὰ τραγούδια, πού πότε τὸ ἕνα, πότε τὸ ἄλλο ἔμπαιναν σὸ πρόγραμμα τῶν Βαλαϊζάνικων ἐορτῶν, καὶ τέλος ἄφησε πολλὰ λυρικὰ ποιήματα.

(*) Στὰ γαλλικά, ἐδῶ γίνεται λογοπαίγνιο μὲ τὸ Valai καὶ val-lées (κοιλιάδες).

Ξεχωριστός άνθρωπος ὁ Πέτρος Βιολέ. Γεννημένος στὸ Σαιν-Μῶρις, πὸν πέρασε ὅλες τὶς σπουδές του, ὡς τὸ Πανεπιστήμιο, ἔζησε 16 χρόνια τῆς σύντομης ζωῆς του μακρυνὰ ἀπ' τὸ ἀγαπημένο του Βαλαί. Τὰ πέρασε μακρυνὰ, γιὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν ἱστορία τοῦ Βαλαί, καὶ γιὰ νὰ ἰδρύνῃ μιὰ σχετικὴ ἱστορικὴ ἐπιθεώρηση. Ἡ νοσταλγία τὸν λυώνει. Κι' αὐτὴ τοῦ ὑποβάλλει παρόμοια ποιήματα:

ΣΤΟ ΒΑΛΑΙ

Τόπε ἀγαπημένε, τραχειὰ χώρα
ἀπ' τῶν προγόνων τὸ αἷμα
εἶσαι πλασμένη.

Θρύλλε εὐλαβικέ, ἱερὴ ἱστορία
διαλαλεῖ τὴ δόξα σου
στὰ περασμένα.

Μέσα στοὺς λόγγους σου, σὶς βουνοπλαγιές σου
λές καὶ ἀγρυπνοῦνε ἀντίλαλοι ἀπὸ τότε.

Γῆς ποὶ τραγουδιέσαι, τόπε πὸν ἀγαπιέσαι
μεῖν: ἔτσι γιὰ πάντα
Βαλαί μου.

Μιὰ γερὴ νειότη, δυνατὸ γένος,
φυλάει τ' ἀχνάρια
τῶν προδρομῶν.

Πάρε ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς πίστη καὶ θάρρους.
Ὁ Θεὸς πληρῶνει
τὸν τραχὺ κόπο.

Μές στῶν καινούριων μερῶν τ' ἀλλάκι
μαζὶ βαδίζοντας, θερίζετε ὀλοένα!

Παιδιὰ ἐνὸς τόπου
τόσο ἀκριβοῦ σας,
νᾶστε ὅλοι ἀδέρφια,
ὦ Βαλαιζάνοι.

Ὁ Ἰούρας τοῦ Βῶ, ὁ τόπος τῶν χθαμαλῶν λοφίσκων τοῦ θυμίζει τὶς ἄλλοτε τόσο ὠραῖες βουνοσειρές, πὸν κύλησε ἢ πλανητικὴ του νειότη. Καί, γιὰ νὰ τοὺς φανερώσει τοὺς πόνους του καὶ τὴν ἀγάπη του βρίσκει τόνους πὸν μᾶς φέρνουν στὸ νοῦ τοὺς θαυμαστιοὺς στίχους τοῦ Σατωβριάνδου: «Combien j'ai douce souvenance...»

ΒΟΥΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΙΕΖ

Τοῦ Ἑλλιέζ ψηλά βουνά, τόσο χλωρά, δροσάτα,
πλαγιές μεστές, ξυλόσπιτα φαιδρά,
παντοτεινά ἡ ἀγάπη μου θὲ νᾶστε.
Τ' ὠραῖο κοπάδι μου εἶχα φέρει ἐκεῖ ψηλά,
ψηλά, ψηλά!

Ντίγκ, ντίγκ, ντίγκ, ντόν, οἱ ἀντίλαλοι τοὺς
σμεῖγουν, σὰ σήμαντρα χαριτωμένα,
μὲ τὰ γλυκότηχα τὰ ποταμάκια,
Ἄλπη ἀκριβή μου, σβήνεις τὸν πόνο,
Ἄλπη ἀνθισμένη, τῆς ζωῆς οἱ λύπες
κ' οἱ ἔγνιες ξεχνιῶνται
ψηλά, ψηλά.

Ψηλά, κοντὰ στοὺς οὐρανοὺς,
εἶναι πασίχαρη ἡ καρδιά,
ξεχνιῶνται οἱ λύπες τῆς ζωῆς,
ψηλά, ψηλά.

Ἡ ἀκατάπαυστη νοστιαλγία τὸν καταντᾷ μελαγχολικό.
Κάποιο μυστικό προαίσθημα ἴσως τοῦ προλέγει πὼς οἱ μέ-
ρες του θᾶναι μετρημένες. Θὰ βρῆ γιὰ νὰ ψάλλῃ τὶς σκο-
τεινὲς φθινοπωριάτικες μέρες, τὸν μῆνα τῶν νεκρῶν, τόνους
σφοδρὰ συνταραχτικούς:

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ (Θλιβερὸ τραγοῦδι)

Νοέμβρης ζυγώνει, τῶν νεκρῶν ὁ μῆνας,
καὶ τῶν θλιμμένων λογισμῶν . . .
Στὰ δάση, πὸν ἔντυνε ἡ πορφύρα, τὸ χρυσάφι,
ἀποκοιμῆται κιόλα ἡ πλάση
κάτω ἀπ' τὰ φύλλα τὰ λωμένα.

Τὰ πουλιὰ πιά δὲν ἔχουνε τραγοῦδια,
καὶ μοιάζουν μὲ παράπονο οἱ λαλιές τους.
Σπῖνοι, κοισύφια, ἀντάμα, κακιωμένα
τοὺς ὕστερους καρπούς ζητᾶνε· κ' εἶναι,
θαρρεῖς χαμένα.

Πορεύομαι καὶ τῆς περπατησιᾶς μου ὁ ἦχος,
σὲ τέτοια σιγαλιὰ πὸν σφίγγει,
ξωτικά ἀντιλαλεῖ ἀπόμακρά μου,
σὰν μιᾶς καρδιᾶς σπασμός, χτυπώντας
πὸν κουφὰ πέφτει.

Ράθυμα, μ' ἓνα ἀθόρυβο ξεπέταμα,
πέφτουν τὰ φύλλα.

Τάχα ἀπ' τὸ μυστηριακὸ τὸ Ἐκεῖθε,
μὴν εἶναι μῦνημα ὄλο πένθος,
ποῦ τὸ φθινόπωρο κομίζει;

Ἀλήθεια, τώρα εἶναι ὥρα τοῦ θανάτου:
πέφτουντε, πέφτουντε τὰ φύλλα...

Νοέμβρης ἡ παγερὴ του ἀνατριχίλα...
Μπορεῖ πάνω στὸν τάφο μου νὰ βγοῦνε
τὰ στερνὰ τ' ἄνθια...

Ἐπὶ τέλους μπόρεσε ὁ Πέτρος Βιολὲ νὰ ξαναἰδῇ τὸ ἀγαπημένο του Βαλαί. Ἦρθε καὶ κατοίκησε, φαρμακοποιός, στὸ Μόνθεῦ. Μὰ δὲν εὗρῆκε ἐκεῖνο ποῦ τόσο εἶχε ὄνειρευτεῖ. Ἀποθαρημένος, βαρύνθυμος ξαναπῆρε, τὴν πρωτοχρονιά τοῦ 1929, τὸ δρόμο γιὰ τὸ φιλόξενο καντόνι τοῦ Βώ. Κριμας, δὲν ἦταν ἐκεῖνο ποῦ εἶχε ψάλλει στοὺς στίχους του.

BEATI... QUI IN PATRIA MORIUNTUR

Τὸ χωριὸ μου χαμογελᾷ, χωμένο
στὶς πρασινάδες καὶ στὸ λόφο ἀπάνω,
κ' εἶναι σὰν τὴν φαιδρὴ φωλιά ποῦ γέρνει
στὸ πλευρὸ τοῦ μυρωμένου θάμνου.

Κυρίαρχη στὰ ξυλόσπιτα τὰ σκοῦρα,
καὶ μὲ φτεροῦγα μητρικὴ παρόμοια
κάτω ἀπ' τοὺς λευκοὺς τοίχους ἢ ἐκκλησίτσα
θαρρεῖς καὶ τὰ κρατᾷ συμμαζωμένα.

Κι' ὁ πετεινὸς στὸ ἀρχαῖο κωδωνοστάσι
μὲ κάθε ἀγέρα γυρνᾷει καὶ ζωντανεῖει
λὲς κι' ἀγρυπνᾷει νὰ ἰδῇ μήπως κανένα
ξεφύγει ἀνάμεσὸ τους, παραϊώντας τ' ἄλλα.

Στὰ πόδια του, ἢ γῆς, πότε ἀψηλὴ πότε ἴσια,
φρούδια γεμάτη, πέφτει κι' ἀνεβαίνει.
Φίλοι, ἐκεῖ ἄς μοῦ ἀνοίξετε τὸν τάφο,
νὰ γείρω θέλω σὴν γεννέθλια χώρα!

Νὰ κοιμηθῶ μ' αὐτούς, ποῦ μᾶς ἀφῆκαν,
μαζί, εἶναι τόσο γλυκὸ προᾶμα:
ὁ μέγας ὁ ὕπνος τὴν ἀνάπαψη ποῦ δίνει
καὶ τ' ὄνειρο μιανῆς αἰωνιότης.

CHRISTOPHE FAVRE